

Система вищої освіти України стає сьогодні все більш відкритою, гнучкою, здатною до саморозвитку співвідносно до світових моделей, враховує потреби сучасності, зберігаючи національні особливості і позитивні надбання вітчизняних освітянських та наукових шкіл. Отже, базовою стратегією розвитку системи вищої освіти є систематичне підвищення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти [5].

Отже, для України, яка чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, проблема якості освіти є однією з основних. Проте позитивні тенденції, які намітилися у системі вищої освіти, все ж стримуються нерозробленістю конкретних механізмів підвищення її якості, існуючою системою централізованого жорсткого контролю та відсутністю культури забезпечення якості освіти всіма учасниками освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. *Бабін І.І.* Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний рівні / І.І. Бабін // *Наука і освіта.* – 2011. – № 1. – С. 7–13.
2. Закон про вищу освіту : Закон України станом на 1 верес. 2015 р. – Х.: Право, 2015. – 104 с.
3. *Клімова Г.П.* Якість вищої освіти у аспекті інноваційного розвитку вищої школи України / Г. П. Клімова // *Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні : монографія / кол. авт.: Г.П. Клімова, С.М. Іванов, Л.С. Шевченко та ін. ; за ред. Ю.Є. Атаманової, Г.П. Клімової.* – Х.: Право, 2015. – С. 355–374.
4. Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року /режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0612290-07>

Сергій Красильнюк

ІДЕЯ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПЕДАГОГІВ ХХ СТ.

У 20-х рр. ХХ ст. багато вітчизняних учених були прихильниками ідей вільного виховання. Одним із таких учених був К. Вентцель. Його праця “Декларація прав дитини” (1917) стала однією з перших у світі, у ній висвітлювалися його основні педагогічні ідеї – відокремленість школи від держави, що дозволяє організувати незалежний самоврядний, безкоштовний та доступний освітній заклад; виховання та освіта не повинні підкорятися будь-якій меті, а бути вільними. Багато його ідей були нереальними, але їх він доводив через самоврядність дітей. Завдання вчителів він убачав у допомозі дитині здійснювати саму себе, розвивати у дітей волю, виховувати мораль. Костянтин Миколайович обґрунтував необхідність розробки космічної педагогіки, основна ідея якої – єдність особистості, яку виховують, з неосяжним космосом [1; 2].

В. Сорока-Росинський – один із відомих учених-педагогів, який зробив значний внесок у розвиток питань теорії та практики учнівського самоврядування. Засновник всевітньо знаної школи-комуни для виховання “важких” підлітків імені Ф.М. Достоєвського (інша назва – “Республіка ШКІД”). Вважав, що основні принципи національного виховання повинні закладатися в сім’ї: через релігійне виховання й працю, виховання на традиціях усної народної творчості. Відстоював ідеї демократичності виховання й навчання, принцип колективного виховання з урахуванням індивідуальності кожного вихованця. Був переконаний у необхідності переходу від примусу до принципу добровільності на основі самодіяльності, самоврядування, змагальності й самокритичності; будь-яке знання перетворювати в дію. Розглядав принцип гри як природну потребу зростаючого організму в організації всієї життєдіяльності. Гуманізм

педагогіки В. Сороки-Росинського проявлявся в тому, що він бачив у морально і психічно дефективних дітях (як їх тоді класифікували) творчі, обдаровані особистості.

Важливу роль у системі В. Сороки-Росинського відігравав колектив, у якому він виділив наступні рівні розвитку: юрба, стадність, організований колектив, актив як організаційне ядро. Проте уже під час масового захоплення колективізмом Віктор Миколайович відзначав проблеми індивідуального розвитку дітей у дитячих будинках і запропонував методи ослаблення нівелюючого впливу “артільного життя”. Динаміку розвитку колективу він відслідковує в контексті руху від примусовості до принципу добровільності на основі самодіяльності, змагальності та самоврядування. Принцип єдиного колективу (вихователів і вихованців) він розглядає через подолання протистояння “ми та вони” [8]. Товариський суд у школі-комуні – це була велика перемога педагогів у вихованні дітей. Потім була створена шкільна газета, гімн та герб, а наприкінці – самоуправління (республіка), яка отримала назву “ШКІД”.

У 1923 р. школа-колонія дала перший випуск, і всі, хто хотів вступити до вищих навчальних закладів, були в них прийняті. Борис Юдін навчався на фізичному факультеті Московського державного університету, і оскільки ми знаходимо свідчення існування органів студентського самоврядування у цьому вузі [7], то, імовірно, і випускник колонії “Бадьоре життя” міг брати в них участь.

Л. Гордін, дослідник проблем теорії та методики виховання, звертається у своїх дослідженнях до спадщини А. Макаренка: у розвитку колективу не повинно бути зупинки. Після спроби законсервувати колектив у якомусь “оптимальному” стані досить швидко починають з’являтися ознаки самозаспокоєння, розладу [4, с. 11]. Адміністрація закладу ні в якому разі не повинна підміняти органи самоврядування та самостійно вирішувати питання, які належать до компетенції саме органів самоврядування, навіть якби рішення керівництва виявилось очевидно правильним та найшвидшим; якщо адміністрація вважає неприйнятним виконання того чи іншого рішення органу самоврядування, то вона повинна апелювати до загальних зборів, а не просто відмінити рішення; основним методом роботи адміністрації повинен бути вплив в органах самоврядування, і той працівник, який не має такого впливу і в якого постійно виникають конфлікти з органами самоврядування, очевидно, не може працювати в даному навчальному закладі [4, с. 16].

Дослідник визначає класні збори як орган класного колективу, тому що тільки вони надають кожному учню реальну можливість брати участь в управлінні спільними справами [4, с. 21]. У монографії вченого описано досвід упровадження самоврядування в школу № 6 м. Таганрог. Одним із перших кроків була організація праці та клубної роботи учнів на самоврядних засадах, оскільки розвивати ініціативу учнів можна тільки в різноманітній, змістовній діяльності. Це ж відноситься до аудиторної і позааудиторної роботи у вихованні. Самоврядування та праця – два нероздільні поняття, про це писали Н. Крупська [6] та А. Макаренко. Останній побудував у своїй комуні таку систему самоврядування, основою якої була участь підлітків в управлінні виробничими справами [4, с. 31]. Чим вища вимогливість органів самоврядування, тим менше конфліктів у колективі між педагогами та учнями, тіснішими стають взаємовідносини співробітництва дорослих та дітей [4, с. 48].

Учитель перш за все повинен усвідомлювати доцільність розширення навчального активу, його користь у розв’язанні навчально-виховних задач. Як показує досвід, визнання необхідності та корисності активу приходить до вчителя не відразу. Потрібен деякий час, щоб учитель вирішив, який вид шкільного активу є для нього найбільш прийнятним. Завдання адміністрації школи – допомогти вчителю прийняти таке важливе рішення [4, с. 65–66].

В. Коротов у своїх працях детально аналізував поняття учнівського самоврядування [5]. Як він зазначає у своїх дослідженнях, у досвіді А. Макаренка та

багатьох педагогічних колективів сформувалися і отримали розвиток основні методи організації колективу: єдині вимоги, самообслуговування, змагання та самоуправління [5, с. 26]. Ними визначаються основи організації дитячого життя в колективі.

Учений визначав структуру органів шкільного самоврядування: класні активи (у деяких класах – класні ради) входять у підпорядкування шкільних рад, штабів та комісій, виконують їх рішення та контролюються ними. Самі ж шкільні ради, штаби та комісії підпорядковуються, в свою чергу, комітету ВЛКСМ, раді дружини та учкому. Перераховані органи ж підпорядковуються вищим органам громадських організацій та шкільного колективу: комсомольським зборам, учнівській конференції, загальним шкільним зборам (останні два є вищими органами самоуправління в школі [5, с. 78]). “Така структура самоуправління відповідає завданням створення єдиного шкільного колективу та забезпечує єдність дій усіх первинних колективів школи в роботі за єдиним планом”, – підкреслював педагог [5, с. 51]. Одним із найважливіших принципів В. Коротов виділяв “самі вирішили – самі зробили”, принцип, що сприяє вихованню активної самодіяльності, особистої та колективної відповідальності за спільну справу [5, с. 66].

Крім функцій самоуправління та структури органів учнівського самоврядування, учений виділив такі функції самоуправління класу:

- внутрішню – управління учнями життям класного колективу, різними видами його діяльності. Цього можна досягти, призначивши відповідальних за різні напрями роботи;
- зовнішню – встановлення зв'язків даного колективу з іншими первинними колективами школи, визначення свого місця в загальношкільному колективі. Це забезпечується підпорядкуванням органів класного самоуправління органам загальношкільного колективу [5, с. 76].

Як наслідок правильної діяльності самоуправління можна спостерігати “зрощення законодавчої та виконавчої влади” (усі основні рішення, які стосуються роботи в класі, ухвалюються загальними зборами і втілюються в життя його безпосередніми учасниками) [5, с. 77].

У дисертації В. Гнатюка подано окремі приклади учнівського самоврядування, яке в органічному поєднанні з адміністративним управлінням сприяє підвищенню ефективності національного виховання учнів у позакласній роботі [3], що є нагальним на сучасному етапі реформування вітчизняної системи освіти.

Отже, проблема учнівського самоврядування була і є актуальною, її піднімали у своїх працях чимало вітчизняних (а також зарубіжних) учених. Особливе значення її вивчення набуває у зв'язку з упровадженням у практику діяльності сучасних закладів загальної середньої освіти Концепції НУШ.

Список використаної літератури

1. *Вентцель К.Н.* Борьба за свободную школу. – М. : [б. и.], 1906. – 291 с.
2. *Вентцель К.Н.* Отделение школы от государства и декларация прав ребёнка / К. Н. Вентцель. – М. : Типо-литография Товарищества И. Н. Кушнерев и К^о, 1918. – 16 с.
3. *Гнатюк В.М.* Управління системою виховання учнів у позакласній роботі загальноосвітньої школи : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / В.М. Гнатюк. – К., 2000. – 16 с.
4. *Гордин Л.Ю.* Школа инициативы и самостоятельности : Из опыта работы школ г. Таганрога / Л.Ю. Гордин. – М. : Педагогика, 1984. – 112 с.
5. *Коротов В. М.* Самоуправление школьников / В. М. Коротов. – М. : Просвещение, 1981. – 208 с.
6. *Крупская Н.К.* Детское самоуправление в школе / Н. К. Крупская // Крупская Н.К. Педагогические сочинения : В 10 т. / [Под ред. Н.К. Гончарова, И.А. Каирова, Н.А. Константинова]. – М., 1959. – Т. 3. – С. 425–436.

7. Мельгунов С.П. Студенческие организации в 80-90-х гг. в Московском университете (По архивным данным) / С.П. Мельгунов. – М. : Свободная Россия, 1908. – 103 с.

8. Сорока-Росинский В.Н. Национальное и героическое в воспитании / В.Н. Сорока-Росинский // Народное образование. – 1989. – № 3. – С. 121–126.

Анна Теремецька

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Однією з найголовніших передумов забезпечення успішності навчання є застосування в навчальному процесі нових методів подачі інформації. Кожен учень по різному засвоює нові знання. Використовуючи комп'ютерні технології набагато простіше знайти індивідуальний підхід до кожного з учнів. Поєднуючи сучасні інформаційні технології з традиційними методами навчання можна краще оцінити знання та здібності учня, організувати навчальний процес так, щоб дитина зацікавлено працювала на уроці, бачила результати роботи та могла об'єктивно себе оцінити.

Будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає отримання і перетворення інформації. Більш вдалим терміном для технологій навчання, що використовують комп'ютер, є комп'ютерна технологія. Комп'ютерні (нові інформаційні) технології навчання – це процес підготовки і передачі інформації тим, хто навчається, засобом здійснення яких є комп'ютер. При підготовці до уроку з використанням ІКТ вчитель не повинен забувати, що це УРОК, а значить складає план уроку, виходячи з його цілей. При відборі навчального матеріалу він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості та ін. При цьому комп'ютер не замінює вчителя, а тільки доповнює його [2].

ІКТ використовують на всіх уроках та позаурочних заходах для забезпечення нових шляхів подачі інформації та втілення власних ідей і проектів для викладання та вивчення нової інформації. Не винятком є і урок трудового навчання, на якому такий засіб викладання інформації є просто необхідним.

Р. Гуревич у своїй праці «Чи потрібен комп'ютер на уроках трудового навчання» зазначав, що у трудовому навчанні питання використання комп'ютерної техніки в цьому напрямі майже зовсім не розкриті. У цьому плані в нашій країні трудове навчання залишається як би в стороні від науково-технічного прогресу, тоді як основою означеного предмету є вдосконалення зв'язків з іншими предметами і сучасним життям, і всі досягнення науково-технічного прогресу, в першу чергу, можуть бути відбиті, у тому числі і за допомогою комп'ютерної техніки, саме в цьому предметі. Причому це мають бути не теоретичні припущення спеціальних наук, які є предметом вивчення предметів природно-математичного циклу, а зразки практичного використання теоретичних знань у житті, побуті, техніці, технологічних процесах обробки сировини і т.д. Без цих знань випускникам школи важко орієнтуватися у майбутньому виборі професії. У наш час, коли широко упроваджуються комп'ютерні технології у всі сфери діяльності людини і все більше значення приймає комп'ютерна грамотність, особливо важливим є питання працевлаштування, де перевага віддається людям, які уміють працювати з комп'ютером [1].

Існує декілька видів застосування комп'ютера на уроках трудового навчання:

1. Інтерактивні заняття. Цей вид роботи застосовується здебільшого для вивчення нового матеріалу. Ефективність цього виду роботи значно залежить від складеної навчальної програми. У міру того, як учень навчається на занятті, комп'ютер аналізує його відповіді, і на основі цих даних визначає подальші відповідні індивідуальні